

Etyczne aspekty wychowania w kontekście Raportu Klubu Rzymskiego Uczyć się bez granic

16 stycznia 2014

W niniejszych rozważaniach podejmuję zagadnienia z pogranicza teleologii wychowania i etyki w kontekście współczesnych tendencji rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Zajmując się zagadnieniami współczesnego kształtu społeczeństwa obywatelskiego zwróciłam uwagę na nowe, narastające zjawisko, jakim stało się formułowanie programów wychowawczych w kontekście walki o kierunek rozwoju społeczeństwa wynikający ze słabnięcia organizacyjnej funkcji państwa.

Zjawisko to na polskim gruncie nie rysuje się zbyt przejrzysto, ale coraz bardziej daje o sobie znać. Oświata i wychowanie stały się w ostatnich latach przedmiotem żywiołowej i czasem wręcz brutalnej dyskusji. Dyskusje o reformie edukacji, szkolnictwie państwowym, wpływie rodziców na wychowanie szkolne, wychowanie seksualne w szkołach, kierunek i jakość pracy wyższych uczelni, a nawet konflikty wokół stosowania w nauczaniu elementów programu waldorfskiego świadczą o wyraźnym kwestionowaniu decydującej roli państwa w polityce oświatowej i dążeniu do jej uspołecznienia.

W tych żywiołowo narastających kontestacjach wyraźnie ujawniają się nowe podmioty, właściwe społeczeństwu obywatelskiemu: grupy rodziców, organizacje społeczne, media, związki wyznaniowe, które podejmują działania i kampanie mające na celu realizację własnych programów wychowawczych. Ten żywiołowy – oddolny ruch – pomimo spontanicznego charakteru nie jest zjawiskiem specyficznie polskim – wynikającym, jak by się mogło wydawać, z odradzania się – po

latach wtłoczenia w gorset państwowej kontroli – społeczeństwa obywatelskiego. Zdradza on wyraźne pokrewieństwo z dokonującym się we współczesnym świecie zwrotem przeciwko dominacji państwa w wychowaniu. Pokrewieństwo to, często świadome, jak chociażby w przypadku kierunku publicystyki tygodnika „Wprost”, nawiązującego do konserwatywnych ideałów wychowawczych przeżywających renesans w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej, stawia pytanie o sens tego procesu.

Problem ten wydaje się istotny z perspektywy etyki, z tego względu, że centralną rolę zdaje się tu odgrywać pojęcie dobra wspólnego jako węzłowa kategoria współczesnych konfliktów społecznych i politycznych – określających klimat odradzania się społeczeństwa obywatelskiego.

W pewnym sensie nie jest to zjawisko nowe. Kategoria dobra wspólnego stanowiła problem centralny sporów o relacje między państwem a społeczeństwem obywatelskim od początków artykułowania nowożytnego kształtu tej problematyki w XVIII wieku. Pytanie: czy państwo, czy społeczeństwo obywatelskie jest depozytariuszem tego dobra było rozstrzygane w teorii i w praktyce bardzo różnie. Jak się wydaje, współczesny kształt procesów społecznych nadaje tej problematyce nowe znaczenie. Dlatego, nie podejmując kolejnej próby rozstrzygnięcia tego dylematu, próbuję zastanowić się nad obecnym stanem tego zagadnienia na przykładzie problematyki wychowania.

Zdaje się ona być wyjątkowo wdzięcznym polem dla analizy, gdyż wychowanie, jeżeli ma być czymś więcej niż manipulacją, musi odnosić się do całościowo rozumianego dobra wspólnego. Na ten aspekt kładzie nacisk współczesne pojmowanie wychowania, zgodnie z syntetycznym ujęciem leksykonu PWN „Pedagogika”: „oddziaływanie na czyjąś osobowość, jej formowanie, zmienianie, kształtowanie; wyzwalać w drugiej osobie bądź grupie społecznej pożądanych stanów, jak rozwój, samorealizacja czy wzrost samoświadomości; efekt powyższych stanów.” (Milerski; Śliwerski 2000; s. 274). Do pojęcia tak rozumianego wychowania odnoszą się inne, używane przeze mnie w

referacie pojęcia, zarówno edukacja – obejmująca obok wychowania nauczanie w ścisłym sensie (Tamże, s. 54), jak i używane w języku raportów międzynarodowych organizacji (Klubu Rzymskiego i UNESCO) pojęcie „nauczanie”, którego anglojęzyczny rodowód uniemożliwia jednoznaczny przekład, na co zwracają uwagę tłumacz i redaktor naukowy polskiego wydania Raportu Klubu Rzymskiego – Mariusz Kukliński i Bogdan Suchodolski.

Ponieważ wychowanie rozpatruję w określonym kontekście, dla uporządkowania wyводу należy wyjaśnić ujmowanie przeze mnie pojęcia społeczeństwa obywatelskiego – traktowanego jako pewien punkt odniesienia dla diagnozy współczesności...

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.